

АРМА ЯК СУБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В АСПЕКТІ УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМИ АКТИВАМИ: ПРАВОВИЙ ТА КІБЕРНЕТИЧНИЙ ВИМІРИ

Максим Тараненко

ARMA AS A SUBJECT OF INFORMATION SECURITY IN THE ASPECT OF DIGITAL ASSET MANAGEMENT: LEGAL AND CYBERNETIC DIMENSIONS

Maksym Taranenko

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій
Національної академії Служби безпеки України
вул. Авіаконструктора Антонова, 2/32, Київ, 03186, Україна*

Annotation. *This paper explores the role of ARMA in Ukraine's information security, focusing on the management of digital assets like cryptocurrencies. It examines the legal challenges due to the unregulated status of virtual assets and the cybernetic measures ARMA employs to protect information systems.*

Цифровізація економіки та суспільних відносин стає дедалі актуальнішою з огляду на тенденції сучасного світу. Управління віртуальними активами є вагомим стратегічним ланкою для забезпечення інформаційної безпеки держави. Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі — АРМА, агентство), створене відповідно до Закону України № 772-VIII від 10.11.2015, є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, підзвітним Кабінету Міністрів України та Верховній Раді. Його основна мета, власне, відповідає назві, себто — формування та реалізація державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, що, відповідно, включає й віртуальні активи. Діяльність АРМА охоплює два ключові виміри: правовий — що визначає нормативно-правові рамки управління активами, та кібернетичний — пов'язаний із захистом інформаційних систем і протидією кіберзагрозам.

Актуальність теми обумовлюється зростанням кіберзлочинності: за даними Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (далі — Держспецзв'язку), у 2023 році було зафіксовано понад 10 000 кібератак на українські державні установи [1].

Метою дослідження є аналіз ролі АРМА у забезпеченні інформаційної безпеки через управління віртуальними активами.

Наукова новизна полягає у комплексному розгляді правового та кібернетичного вимірів, а також практичних аспектів діяльності агентства в умовах сучасних викликів.

Правове поле діяльності АРМА як суб'єкта інформаційної безпеки ґрунтується на нормативно-правовій базі, якою регулюється процес виявлення, розшуку, управління і реалізації активів. Фундаментальним документом регулювання виступає Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10 листопада 2015 року № 772-VIII, який визначає основу діяльності АРМА щодо управління активами, які арештовано у кримінальному провадженні, передано в управління відповідно до Кримінального процесуального кодексу України та які відповідають ознакам об'єктів цивільних прав, що визначені Цивільним кодексом України. У зв'язку з цим для подальшого розгляду проблеми важливо зазначити, що таким ознакам відповідають і віртуальні активи [2].

Проблематика полягає в тому, що ключовим нормативним актом, який мав би врегулювати питання управління віртуальними активами, є Закон України «Про віртуальні активи» від 17 лютого 2022 року № 2074-IX [3].

Цей закон визначає віртуальні активи як цифрові об'єкти, що мають економічну цінність і можуть бути предметом цивільних правовідносин. Проте, станом на травень 2025 року, зазначений нормативно-правовий акт ще не набрав чинності через відсутність необхідних підзаконних актів, що, у свою чергу, суттєво ускладнює правове регулювання діяльності АРМА у відповідній сфері. У зв'язку з цим агентство змушене застосовувати тимчасові підходи, орієнтуючись на загальні положення Цивільного кодексу України, зокрема статті 177, яка визначає об'єкти цивільних прав. В контексті зазначеної проблематики цифрові речі та інші нематеріальні блага, згадані в цій нормі, можуть бути інтерпретовані як такі, що відповідають природі віртуального активу [4].

У 2023 році АРМА провела робочу зустріч із Департаментом кіберполіції Національної поліції України (далі — ДКП), Службою безпеки України (далі — СБУ) та Державним бюро розслідувань (далі — ДБР) з метою вирішення проблеми управління віртуальними активами, зокрема криптовалютами. Під час заходу було наголошено на необхідності розробки порядку, який би визначав процедуру передачі віртуальних активів в управління, суб'єктів управління та механізми отримання державою доходу від таких активів. Ініціатива передбачає створення спільного наказу за участі Ради національної безпеки і оборони України (далі — РНБО), Офісу Генерального прокурора, АРМА, ДКП, СБУ та ДБР з урахуванням ризиків, пов'язаних з управлінням волатильними активами, такими як Bitcoin [5].

АРМА керується принципами антикорупційної політики, визначеними у Державній антикорупційній програмі на 2023–2025 роки. Зокрема, агентство розробляє систему захищеної електронної інформаційної взаємодії з правоохоронними органами, що передбачає оперативний обмін інформацією про виявлені активи, які підлягають арешту. Впровадження цієї системи, заплановане на кінець 2024 року, відповідає вимогам Національної програми інформатизації та підтримується Міністерством цифрової трансформації України. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості, зниженню корупційних ризиків і посиленню інформаційної безпеки в процесі управління віртуальними активами. [6; 7].

Правовий вимір також охоплює міжнародне співробітництво АРМА, яке є важливим для розшуку віртуальних активів, що зберігаються на іноземних платформах або блокчейнах. АРМА співпрацює з глобальними та регіональними мережами повернення активів, такими як StAR, CARIN, ARIN, BAMIN, EPAC/EACN, Europol та Interpol. Це дозволяє агентству отримувати інформацію про транзакції криптовалют, які можуть бути пов'язані з корупційними злочинами, та забезпечувати їх арешт у межах міжнародної правової допомоги [8].

Кібернетичний вимір діяльності АРМА як суб'єкта інформаційної безпеки пов'язаний із захистом інформаційних систем, які використовуються для управління віртуальними активами, а також із протидією кіберзагрозам, що можуть загрожувати як активам, так і діяльності агентства. Віртуальні активи, зокрема криптовалюти, є привабливою мішенню для кіберзлочинців через їхню анонімність, децентралізованість і високу ліквідність. У контексті гібридної війни, яку веде росія проти України, кібератаки на інформаційні системи державних органів, включаючи АРМА, становлять серйозну загрозу. Так, наприклад, з початку 2025 року команда CERT-UA при Держспецв'язку зафіксувала понад тисячу кібератак російських хакерів на українські структури [9].

Для забезпечення кіберстійкості АРМА розробляє інформаційні системи, які відповідають найвищим стандартам інформаційної безпеки. Зокрема, система електронної інформаційної взаємодії, що розробляється агентством, передбачає використання сучасних криптографічних методів, захисту від несанкціонованого доступу та моніторингу кіберзагроз. Ця система базується на технологіях SIEM (Security Information and Event Management), які

дозволяють виявляти та реагувати на кіберінциденти в реальному часі, аналізуючи журнали подій і кореляцію даних [10].

Для відстеження операцій із криптовалютами АРМА використовує платформу Crystal Blockchain — інструмент аналітики блокчейну, що дозволяє в реальному часі аналізувати транзакції в публічних блокчейнах, таких як Bitcoin, Ethereum та інші. Платформа допомагає виявляти підозрілі потоки коштів та асоціювати гаманці з певними діями чи суб'єктами. У 2023 році співробітники АРМА пройшли навчання з використання цієї платформи, що є важливим для виявлення незаконних дій, таких як фінансування держави-агресора чи обхід санкцій. Наприклад, арешт засновника BitZlato Anatoliy Legkodimov у США у січні 2023 року за відмивання понад \$700 мільйонів через російський даркнет-ринок Hydra підкреслює необхідність і актуальність таких інструментів [11; 12].

Також у січні 2025 року було завершено вдосконалення Єдиного державного реєстру арештованих активів (ЄДРАА), що спрощує пошук активів, включаючи віртуальні, завдяки покращеним фільтрам та додатковим функціям [13].

Незважаючи на значний прогрес, діяльність АРМА у сфері управління віртуальними активами стикається з низкою викликів. По-перше, відсутність повноцінного правового регулювання віртуальних активів обмежує можливості агентства щодо їх ефективного менеджменту. По-друге, високий рівень кіберзагроз, зокрема в умовах гібридної війни, вимагає постійного оновлення інформаційних систем і методів захисту. Наприклад, масштабна кібератака на реєстри Міністерства юстиції у грудні 2024 року підкреслює актуальність цих ризиків. По-третє, брак спеціалізованих кадрів і технологій для аналізу блокчейн-транзакцій ускладнює розшук і управління віртуальними активами [14].

Отже, АРМА посідає важливе місце в системі забезпечення інформаційної безпеки України, зокрема в частині управління віртуальними активами, що набуває особливої актуальності в умовах цифровізації та гібридної війни. Правовий вимір діяльності агентства базується на чинному законодавстві та міжнародному співробітництві, хоча потребує вдосконалення через неврегульованість статусу віртуальних активів. Кібернетичний вимір пов'язаний із захистом інформаційних систем, впровадженням технологій моніторингу (SIEM, Crystal Blockchain) та протидією кібератакам, що потребує постійного вдосконалення технічної бази та кадрового потенціалу. Дослідження показало, що для підвищення ефективності АРМА доцільно завершити розробку підзаконних актів до Закону України «Про віртуальні активи», інвестувати в розвиток кіберзахисту та зміцнювати міжвідомчу й міжнародну співпрацю. Це дозволить агентству ефективно виконувати свої функції в умовах цифровізації та гібридних загроз, сприяючи зміцненню інформаційної безпеки держави.

Бібліографія

1. Звіт про кіберзагрози за 2023 рік [Електронний ресурс] / Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. — Електрон. текст. дані. — Київ, 2023. — Режим доступу: <https://cip.gov.ua>. — Назва з екрана.
2. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII [Електронний ресурс]. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/772-19>. — Назва з екрана.
3. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2074-IX [Електронний ресурс]. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>. — Назва з екрана.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. — Електрон. текст. дані. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. — Назва з екрана.
5. АРМА спільно з силовими відомствами розробить порядок управління цифровими активами [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного агентства України з

- питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: <https://arma.gov.ua/news/typical/arma-spilno-z-silovimi-vidomstvami-rozrobit-poryadok-upravlinnya-tsifrovimi-aktivami>. — Назва з екрана.
6. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. — Електрон. текст. дані. — Київ, 2023. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-antykoruptsiynoyi-prohramy-na-2023-2025-roky>. — Назва з екрана.
 7. АРМА розробляє унікальну систему захищеної електронної взаємодії з правоохоронними органами [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: <https://arma.gov.ua/news/typical/arma-rozroblyae-unikalnu-sistemu-zahischenoi-elektronnoi-vzaemodii-z-pravoohoronnimi-organami>. — Назва з екрана.
 8. Cooperation with Global and Regional Asset Recovery Networks [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: <https://arma.gov.ua/en/projects>. — Назва з екрана.
 9. З початку року CERT-UA зафіксував понад тисячу кібератак на українські структури [Електронний ресурс] / Суспільне медіа. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: <https://susplne.media/969671-z-pochatku-roku-cert-ua-zafiksuvav-ponad-tisacu-kiberatak-na-ukrainski-strukturi/>. — Назва з екрана.
 10. АРМА розробляє захищену систему електронної інформаційної взаємодії з правоохоронними органами [Електронний ресурс] / ЮрЛіга. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/news/232228_arma-rozroblyae-zakhishchenu-sistemu-elektronno-nformatsyno-vzamod-z-pravookhoronnimi-organami. — Назва з екрана.
 11. Отримано доступ до нової платформи, яка дозволяє відстежувати операції з криптовалютами [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: <https://arma.gov.ua/news/typical/otrimano-dostup-do-novoi-platformi-yaka-dozvolyaе-vidstejuvati-operatsii-z-kriptovalyutami>. — Назва з екрана.
 12. Founder and Majority Owner of Bitzlato, a Cryptocurrency Exchange, Charged with Unlicensed Money Transmitting [Електронний ресурс] / U.S. Department of Justice. — Електрон. текст. дані. — 2023. — Режим доступу: <https://www.justice.gov/usao-edny/pr/founder-and-majority-owner-bitzlato-cryptocurrency-exchange-charged-unlicensed-money>. — Назва з екрана.
 13. Новий рік — оновлений Реєстр арештованих активів: Що зміниться з 2025 року [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. — Електрон. текст. дані. — 2024. — Режим доступу: <https://arma.gov.ua/news/typical/noviy-rik-onovleniy-reestr-areshtovanih-aktiviv-scho-zminitsya-z-2025-roku>. — Назва з екрана.
 14. Понад 60 держреєстрів не працюють через кібератаку росіян на Мін'юст [Електронний ресурс] / Forbes Україна. — Електрон. текст. дані. — 2024. — Режим доступу: <https://forbes.ua/innovations/za-atakoyu-stoyat-rosiyski-spetssluzhbi-ponad-60-derzhreestriv-ne-pratsyuyut-cherez-ataku-rosiyan-na-minyust-yaki-naslidki-y-chim-zagrozhue-ukraintsyam-vitik-danikh-20122024-25742>. — Назва з екрана.